Dette landsmøde finder sted på et politisk afgørende tidspunkt. Lad os ikke skjule for hinanden, at det danske samfund i disse måneder, uger og dage står i en så vanskelig situation, som vi ikke har set magen til i den seneste generation.
Det er det, som optager os.
Det er det, som er udfordringen. Ikke kun til os som sidder her, men til alle, som tror på folkestyret i dette land.
Det vi står over for en åbenbar trussel mod, hvad vi møjsommeligt har bygget op gennem flere generationer.
I første omgang er det en trussel, som retter sig mod den enkeltes daglige levestandard og velfærd.
Men dybere set rummer situationen også en åbenbar risiko for vort politiske system og vor livsform.
SV-regeringen blev dannet for 13 måneder siden på tværs af gamle ideologiske skel. Det skete, fordi vi allerede dengang kunne se de farer, som vi nu for alvor er konfronteret med.
Regeringens opgave har været at fortælle åbent og usminket om de udfordringer, vi står over for. Og om de løsninger, som er nødvendige.
Den opgave er vigtigere end på noget andet tidspunkt i regeringens levetid.
Tirsdag den 2. oktober åbner Folketinget. Ifølge grundloven skal regeringen give en redegørelse for det danske riges almindelige stilling og for, hvilke foranstaltninger den påtænker.
Hvordan er Danmarks situation?
I løbet af den kommende måned passerer vor udlandsgæld 70 milliarder kroner.
I løbet af de næste parår passerer den de 100 milliarder, hvis der ikke træffes foranstaltninger udover, hvad vi allerede har gennemført.
Arbejdsløsheden vil vokse i de kommende år, hvis vi ikke griber ind. Den vil især ramme de unge. Deres start i tilværelsen vil blive skæv og uretfærdig. Priserne stiger i øjeblikket stærkere end længe set. Vi er ved at rykke op i gruppen af lande med høj inflation.
Vort renteniveau følger med og lægger gift ud for det erhvervsliv, som skal bringe os ud af krisen.
Regeringens mange foranstaltninger indtil nu har været afgørende nødvendige. Det er lige så åbenbart, at de ikke i denne situation er tilstrækkeligt.

Vi deler problemerne med mange andre vestlige industrilande. Men jeg føler grund til at slå fast, at Danmark er hårdere ramt end de fleste af dem, som vi med rimelighed kan sammenligne os med.

Hvorfor?

Svaret er ganske enkelt, selvom mange måske ikke bryder sig om at høre det.

Det er den enkelte dansker, der i en årrække har forlangt, og som har fået mere, end der var grundlag for i produktionen. Det gælder både den enkelte som indkomstmodtager og som modtager af ydelser fra det offentlige.

Og det gælder os alle.

Derfor er opgaven i dag at få tilpasset vor levestandard og det offentlige forbrug til de muligheder, der rent faktisk eksisterer. Og opgaven er særlig svær af to indlysende grunde.

For det første har vi i tyve år ophobet en kolossal gæld til udlandet. Den koster os stadig mere i renter og afdrag.

For det andet er vi allerede ved at blive ramt af den kommende internationale økonomiske krise, som vil svække vore i for vejen for ringe eksportmuligheder.

Men vi bør ikke give op over for disse problemer.

Vi bør heller ikke forfalde til at tro på mirakelkure. Det vil nemlig også være et udtryk for at give op.

Vi bør have tillid til styrken i det danske samfund. Vi bør have tillid til, at vi fundamentalt set er et samfund, hvor befolkningen i en alvorlig situation vil leve op til de krav, den stilles overfor.

Det er den tillid, vi bør have til de mange hundrede tusinde lønmodtagere, der flittigt og ansvarsbevidst udfører deres arbejde. Eller som søger at skaffe sig et.

Det er den tillid, vi bør have til de hundrede tusinder af selvstændige, der slidsomt og uden synderligt sikkerhedsnet driver deres virksomheder fra morgen til aften.

Det er den tillid, vi bør have til vore mange ældre. De har ydet en indsats gennem et langt liv. De ved, hvad det har kostet at opbygge vort velfærds- og velstandssamfund. De ved, hvad det vil betyde, hvis det smuldrer bort.

Og det er den tillid, vi bør have til de unge, på hvem det hviler at føre vort samfund videre.

Hvad er det, som de alle sammen venter af os. De venter, at regeringen og Folketinget åbent og klart fortæller om situationens alvor.

De venter, at regeringen og Folketinget træffer de nødvendige beslutninger.
Vore problemer er velkendte. De mulige løsninger er kortlagte Vi savner ikke anvisninger og gode råd fra uvildige instanser og internationale organisationer. Regeringens egne økonomer, Det økonomiske Råds formandsskab og Nationalbankens direktion har sagt deres mening. Den internationale valutafond og OECD har åbenhjertet skildret, hvad der er galt, og hvordan det kan rettes op. Vore nærmeste naboer - Norge, Sverige, Finland og Vesttyskland - har hver for sig i praktisk gerning vist os, hvordan det kan gøres. Hvad vi har brug for er ikke flere analyser, men politiske beslutninger. Velovervejede. Afbalancerede. Omfattende alle. Men også hurtigt.
Hvad er der så brug for.
Der er brug for at sige stop til nye pris- og indkomststigninger i den kommende tid. Der er ikke grundlag for det forbrug, vi har i dag.
Vi har ikke selv råd, og vi kan ikke regne med at kunne låne hos andre.
Vore arbejdspladser har heller ikke råd til nye omkostningsstigninger. De forsvinder, hvis vi ikke kan sælge deres varer. Derfor er der brug for et almindeligt indkomststop. Som i Norge, hvor det har virket og skabt tillid og bedre beskæftigelse. Som i Sverige. Og som i Finland.
Og det skal gælde alle grupper i det danske samfund. Derfor er det nødvendigt, at det kombineres med et prisstop.
Hver gang vi diskuterer nødvendigheden af en sådan politik møder vi kravet om indførelse af ØD og centrale fonde, men der er ikke brug for eller plads til sådanne magtkoncentrationer i det danske samfund.
Og på den måde får vi heller ikke den enkelte lønmodtager eller den enkelte selvstændige til at acceptere den tilbageholdenhed, der er brug for.
Det kan man derimod sikre på andre måder. Et pris- og indkomst stop vil bremse inflationen, som rammer hårdest blandt de dårligst stillede. Et pris- og indkomststop skaber flere arbejdspladser. Til gavn for de unge og til gavn for dem, der virkelig er ramt af arbejdsløsheden med alle dens menneskelige konsekvenser. Det kan også ske ved et fællesskab omkring et bedre produktions resultat.
Vi ønsker, at overskudsdeling bliver udbredt til så mange virksomheder som muligt. Det kan ske ved aftaler mellem virksomheden og de ansatte. Det kan ske ved, at det offentlige opmuntrer hertil gennem belønning i form af fordelagtige skatteregler. Det

kan ske ved, at det offentlige bidrager hertil gennem fordelagtige regler for, hvordan udbyttet kan anbringes og forrentes.
Det må ske på grundlag af den enkelte lønmodtagers personlige ejendomsret. Det kan samtidig tilrettelægges således, at vi en dag lever i et samfund, hvor det store flertal af lønmodtagere er medejere. Det bør kunne betale sig at være med til at løse virksomhedens problemer og dermed landets problemer.
Det skal i det hele taget kunne betale sig at yde en indsats.
Det gælder også i en række andre situationer, end den vi finder i virksomheden.
Vi må ikke bringe nogle mennesker i den situation - eksempelvis - at det bedre kan betale sig for dem at gå ledige end at tage arbejde. Det er et umenneskeligt valg. Men den situation er mange i i dag, hvor vi på samme tid bruger 12 milliarder kroner om året på arbejdsløshedsunderstøttelse og dog har mange ubesatte stillinger i erhvervslivet. Den situation kan det danske samfund ikke leve med.
Vi afviser de angreb på de arbejdsløse, som nogle fristes til. Men der er grund til at ændre vort system for at hindre utilsigtet brug af systemet. Og for at sikre den folkelige forståelse for værdien af at leve i et samfund med et stærkt socialt sikkerhedsnet.
I det hele taget må det være et vigtigt mål at hindre misbrug af de mange ydelser, som det offentlige tilbyder borgerne. Ligesom vi søger at hindre misbrug af vort skattesystem. Og misbrug kan godt fjernes uden at forringe den sociale standard. Det kan måske endda give plads for en forbedring.
Vi skal sikre et samfund, der giver plads til tryghed og arbejdsglæde.
Vi skal undgå et samfund, der svækker initiativ og arbejdslyst.
Hvad jeg har nævnt er altsammen ting, som kræver politisk beslutsomhed. Der er meget, som står på spil for den enkelte.
For Danmark. Men der er også meget at vinde, hvis vi alle vil se bort fra særinteresserne.
Lad os lægge dem til side for en stund. Hvad situationen kræver er, at vi mindsker skellene i stedet for at gøre dem større.
Vi respekterer organisationerne. De har været med til at bygge det samfund op, som vi kender og som vi ønsker at bevare.
Men de har en tilsvarende pligt til i en vanskelig tid ikke alene at lade sig lede af deres egne interesser.

Hvad vi har brug for nu, er en social kontrakt. En politisk beslutning, som hviler på bred forståelse i alle befolkningsgrupper. Som fortæller den enkelte, hvad der kræves. Som fortæller hvorfor. Som sikrer, at alle er med. Og som giver tillid til, at det nytter.

For vist er problemerne store, men vi kan, hvis vi vil.